

Ricin, Vrbětice... Já se tomu Rusku vlastně ani nedivím. Generál Šándor rozebírá bezpečnostní politiku posledních čtyř let

- CZ24 News | 4. října 2021

ČESKO: Pozdní účtování s dávno rozpadlým Sovětským svazem, které jsme sledovali v kauzách „ricin“ nebo „Vrbětice“, může poškodit i naše vztahy se spojenci v EU, kteří v poslední době zásadně mění vztahy k Rusku, čehož jsme si my zde nedokázali všimnout. Podle bezpečnostního analytika a bývalého generála zpravodajství Andora Šándora udělala vláda v tomto směru řadu chyb, ale experti současné opozice by jich pravděpodobně napáchali ještě mnohem více.

Jak si podle vás vedla končící Babišova vláda z pohledu národní bezpečnosti?

Vidím tam několik momentů. Tím prvním, a asi nejdůležitějším, je zvládnutí pandemie covidu. Ukázalo se, že vláda, místo dodržování zákona o krizovém řízení, se pan premiér snažil získávat politické body a řešit to ve své režii.

Po nějakou dobu odmítal svolat krizový štáb a když ho svolal, tak odmítal postavit do jeho čela ministra vnitra, i když se z logiky věci předpokládá, byť v zákoně to výslovně není, že by to měl být ministr vnitra, v takto specifické záležitosti.

Ukázalo se, jak nedostatečnými prostředky stát disponuje k všeobecné ochraně obyvatelstva. Počínaje rouškami a respirátory. Lze namítnout, že to řešil celý svět, ale prostě jsme to neměli, a měli jsme to mít. Takže občan z toho nemohl získat velký dojem, že stát jej brání a je ochoten mu přijít na pomoc.

Ty začátky nebyly zvládnuté nejen na úrovni státu, ale i na úrovni některých samospráv. Tam nešlo jen o tu samotnou pandemii, která byla nová, ale ukázalo se, že politici prostě nejsou na krizové řízení příliš připraveni.

Byl problém i v legislativě, český krizový zákon byl napsán spíš na povodně a podobné živelní katastrofy než na boj s epidemií. A když se ukázalo, že vláda není schopna prosadit další pokračování nouzového stavu, tak se splácal pandemický zákon, který nikdy neměl spatřit světlo světa.

Vláda podle mě měla více vtáhnout opozici do řízení státu.

Takže nějaká vláda národní jednoty...

Ano. Opozice by přijala nějakou odpovědnost a zlepšila by se komunikace. To se nepovedlo, myslím, že trochu byl problém i u premiéra, který k tomu nechtěl pustit ani koaličního partnera, natož opozici.

Druhá věc, která se vládě nepovedla, to byly akvizice ministerstva obrany. Některé věci zastavil covid, ale že se nedotáhly, to je na škodu. Nedaří se nám tak plnit alianční závazek dvou procent ze státního rozpočtu na obranu.

Třetí věc, která se prolínala celý volebním obdobím, je spor o nové jmenování ředitele Koudelky do

čela BIS. Kdo to sleduje zvenku, tak si myslí, že je to spor vlády s opozicí, ale on je to spor v rámci exekutivy. Jedné její části, která je ve vládě, a druhé, jejíž součástí je pan prezident. A ono to skutečně má potenciál ohrozit naše mezinárodní vztahy i bezpečnost České republiky.

Nemáte pocit, že tato „válka o Koudelku“ nebyla jen zástupnou kauzou širšího sporu o naši zahraničněpolitickou orientaci?

No je to jen ta „třešinka“. Těch otázek bylo víc. Třeba ricinová kauza, kdy se ukázalo, že jsme skočili na špek. Nebo kauza Vrbětice, která působí dojmem, jak dobře jsme ji zvládli, přitom výsledkem je pouze to, že Rusové skončili v tendru na Dukovany a že Česká republika se stala jednou ze dvou zemí, které Rusko označilo za „ne přátelské“.

Ta kauza se nepovedla. Nedokázali jsme předložit jediný hmatatelný doklad, že se to stalo tak, jak tvrdíme.

Problém je, že my jsme nepochopili, jaký je trend v Evropě. Trendem je s Ruskem komunikovat, včetně obchodní výměny.

Ta absence podpory od západních zemí v této kauze není kvůli tomu, že jsme si ji nedojednali, jak někteří tvrdí. Ale prostě kvůli tomu, že ty země už přemýšlejí jinak. Německo chce dostavět Nord Stream.

V žádném případě však neobhájí kroky Moskvy, které by podkopávaly naši bezpečnost.

S tím souvisí i otázka obsazení postu ministra zahraničí v této vládě. Vystřídali se dva, pan Petříček a pan Kulháněk, ani jeden z nich neměl zkušenost relevantní pro pozici šéfa diplomacie. Jak moc toto poznamenalo zahraniční politiku, že ji řídili lidé orientovaní spíše ideologicky?

Podívejte se, kdo jsou ministři zahraničí v jiných státech. Blinken v USA, Lavrov v Rusku. To jsou seniorní figury, a my stavíme do čela diplomacie takové mladíky. To skutečně musí být trefa, abyste s takovým člověkem dokázal na mezinárodním poli uspět.

U nás jsou s tím spojeny ještě další problémy, které musí řešit kdokoliv, kdo na ministerstvo zahraničí nastoupí. Je zde prezident, který si pod sebe stahuje vztahy s Ruskem a Čínou, je zde premiér, který si chce sám šéfovat Evropskou unii, takže pro samotného ministra už toho moc zajímavého nezůstává. Takže nemohou moc ukázat, co v nich je.

Třeba kauza Vrbětice. Tu rozjel zaskakující ministr Hamáček a na pana Kulhánka pak spadla v době, kdy s ní už nikdo nechtěl mít nic společného. Takže ji nějak dohrál.

Já netvrdím, že ti dva pánové byli úplně bez zkušeností, ale do této pozice je prostě třeba poněkud seniornější formát, který má i nějakou vlastní relevantní politickou podporu, o kterou se ve vládě může opřít. To neměli vůbec.

Jak tedy zhodnotit působení těchto dvou pánů na ministerstvu zahraničí?

Zažili jsme už lepší, ale i horší. Jako problém vnímám, že neměli příliš prostoru. Určité uznání musí patřit ministru Kulhánkovi za zvládnutí nedávné afghánské krize. Tu evakuaci jsme zvládli poměrně dobře, byli jsme jedni z prvních v pořádku.

Jen k tomu poznámka, nepochopil jsem, proč pan velvyslanec Landovský tolik zdůrazňoval, že nás za to NATO pochválilo. My to přece neděláme pro NATO, děláme to pro sebe. Mně tahle servilita hrozně vadí. Měli jsme tam naše lidi, my jsme si je evakuovali, zvládli jsme to, to je v pořádku. Ale potřeba chlubit se, že nás někdo pochválil? Proboha, nejsme školáci.

Vrátil bych se ještě ke vztahu s Ruskem. Hovořil jste o tom, že politická reprezentace nepochopila, jak se tento vztah v Evropě proměnil. Jak by to podle vás vypadalo, kdyby byl ve vládě někdo jiný, konkrétně současná opozice? Je to omyl současné vlády, nebo celé politické garnitury, daný určitými specifiky naší národní historie?

Mám pocit, že pod vládou současné opozice by to mohlo být ještě horší. Když se vrátím k těm Vrběticím, tak když uvážím, že jsme neviděli žádné důkazy, a přesto to mělo politické důsledky, tak si můžeme myslet že to byla spíše politická akce.

Dlouhodobé dopady této politické akce, obávám se, budou špatné. Rusko nám teď prodá jen to, co bude chtít, koupí od nás jen to, co bude chtít, a my budeme tahat za kratší konec provazu. Rusové tu uzavřeli obchodní zastoupení; to samozřejmě bude mít zásadní dopad na obchodní vztahy.

Tyto téměř nulové vztahy můžeme mít dost dlouho. Čekat, že Rusko jako první přijde s prosíkem, to je naprosto naivní představa. Představa, že se nám Rusové omluví za Vrbětice, aniž bychom ukázali jediný skutečný důkaz, to je také naivní.

Premiér Babiš nedávno říkal na poradě velvyslanců, že ze strany Ruska není zájem o společnou debatu. Já se vlastně ani nedivím, že není.

Je také otázkou, kdo vlastně dostaví Dukovany, na to si se zájmem počkám. Rusko jsme vyřadili z tendru, i když já si tedy nepamatuji, kdy Rusové použili proti Česku své energetické bohatství a vydírali nás přes něj. Udělali to proti Ukrajině, ale to je trochu jiný případ.

Já mám pocit, že někteří politici, zejména ti mladší, tu mají potřebu zpětně si vyrovnávat účty se Sovětským svazem, aniž by si všimli, že ten už dávno neexistuje. A oni jej vlastně ani sami pořádně nezažili.

Na druhou stranu musím uznat, některé akce z Ruska, třeba hackerské útoky, skutečně mají povahu nepřátelských operací, které ohrožují naši bezpečnost. Takže i Rusko s námi musí jednat jako rovný s rovným a přestat být vážnou bezpečnostní hrozbou.

Vztahy by měly být postaveny na vzájemné úctě a vědomí společných zájmů. Ale verbální vyhlašování války a podobné dramatické výstupy tomu docela určitě neprospívají.

Jak tedy podle vás budou vypadat česko- ruské vztahy v příštím volebním období?

Osobně se domnívám, že pokud to nebude součástí vztahů s EU nebo s NATO, tak ty vztahy mohou zůstat na nule. My budeme těmi, kteří na to budou doplácet. A může to zajít ještě dále, pokud budeme na těchto pozicích trvat a žádat Evropskou unii, aby nás v nich podpořila. To může vést ke zhoršení vztahů i s EU nebo s členskými státy, které evidentně mají zájem na dobrých vztazích s Ruskem.

Nemám vůbec představu, co by ty vztahy Česka s Ruskem mohlo zlepšit. V případě současné opozice jsme viděli názory, které byly už vyloženě rusofobní.

Ted' ještě z trochu jiného pohledu. Základem bezpečnosti je alespoň základní společenský konsensus a respekt ke společnému zájmu. Minimálně na té úrovni, že žijeme v jedné zemi a nějak to tu spolu musíme zvládnout. V poslední době ale sledujeme spíše rozvrat těchto vztahů, růst nedůvěry mezi lidmi a institucemi, ať už v podobě neuznávání hlavy státu některými skupinami, nebo třeba v podobě bojkotování covidových opatření. Do jaké míry je tu, podle vás, česká společnost ještě schopna společně fungovat?

Předem si řekněme, že žádná společnost není úplně jednotná, ani severokorejská. Covid v té společnosti vykopal Taxisův příkop, tu největší překážku, to je fakt. Přispělo k tomu i to, že vláda přijala řadu značně problematických opatření a soudy jí je rušily jedno za druhým.

Nepřidalo ani střídání ministrů zdravotnictví jako na běžícím páse. K tomu byly sociální sítě plné dezinformací a úplných blbostí, které lidem motaly hlavy. A ona bohužel platí úměra, že čím méně jsou ministři schopni lidem věci vysvětlovat, tím větší mají lidé sklon věřit naprostým hloupostem.

Velmi kontraproduktivní bylo, že se pouze jeden odborný názor uznal jako správný, tento názor prosazovala veřejnoprávní média – a lidé, kteří zastávali názory jiné, byli ostrakizováni a dehonestováni. To také pomohlo k tomu, že část společnosti těm vládním opatřením přestala věřit.

A samozřejmě, že kolem toho rozkvetl obrovský byznys. Testování, ochranné prostředky. Je evidentní, že řada lidí se na té tragédii napakovala, asi jako když se po Bílé hoře zabíral uvolněný majetek české šlechty.

To všechno lidé samozřejmě vidí. A navíc se to spojilo s dlouhodobým pocitem, který tady vládne už od roku 1990, že skončila vláda utlačovatelů, máme svobodu, a to znamená že si můžu dělat co chci.

Jenže lidem nedochází, že se svobodou jde ruku v ruce odpovědnost a že jejich svoboda končí tam, kde začíná svoboda někoho jiného. Tato neochota k odhleduplnosti se podle mě v této situaci projevila velmi flagrantně. Nebyla žádná snaha o odpovědnost.

Bohužel nevidím žádnou naději, že se to bude lepší. Těžko říci, kdo vyhraje volby a sestaví vládu. Ale určitě to bude tak, že opozice bude neustále křičet, jak to ta vláda dělá špatně. A té své části voličů bude nastavovat zrcadlo, jak je to v této zemi všechno špatně.

Já bych si strašně přál nějakou vládu národního porozumění. Můžeme dát dohromady ekonomiku, když bude šlapat, tak se třeba bude dařit i splácet ten šílený dluh, co jsme nasekali – ale kdo dá dohromady tu společnost, mezilidské vztahy, kdo bude ukazovat to světlo na konci tunelu, to opravdu nevím.

Tak mě napadá: Může k tomu hledání světla přispět prezidentská volba v lednu 2023? Může se najít konsensuální hlava státu, který společnost sjednotí?

Když vycházím z uvažovaných kandidátů, tak to podle mě možné je. Tato společnost by si zasloužila konsensuálního kandidáta, lhostejno zda muže či ženu, který svůj úřad pojme jako takové ztělesnění blanicových rytířů, že kdykoliv bude národu ouvej, tak já jsem tady, já k vám promluví.

Já nechci být patetický, ale myslím, že právě to by řada lidí z Hradu chtěla slyšet. Že když se politici mezi sebou řežou, tak já vám nabízím světlo pro všechny.

Prezident by spíše než rozebírat s politiky jednotlivé oblasti veřejného života měl politické strany vést k tomu, že jejich konání by ve výsledku mělo být prospěšné celé republice. Aby například

nastavoval nějaké mantinely a celkově tu politickou debatu moderoval, ne v ní byl účastníkem. Měl by silou své osobnosti toto od politiků vyžadovat. Já vím, že se to může zdát naivní, ale nenapadá mě nikdo jiný, kdo by to mohl udělat, nežli prezident republiky.

To neudělá žádný počítač, rozhodně to neudělá Evropská unie, takže to musíme být my sami, kdo projeví ochotu tu zemi spojit, a ne ji dále štěpit.